

Stručni rad

KAZALIŠTE KAO IZVANNASTAVNA AKTIVNOST

Alenka Juršnik, prof.

OŠ Karla Destovnika Kajuha Šoštanj, Šoštanj, Slovenija

Sažetak:

Dramske grupe održavaju se u gotovo svim školama u Sloveniji. To je aktivnost koja se nudi u školama i koju učenici dobrovoljno pohađaju. Gluma ima mnogo pozitivnih učinaka na djecu. Oni se mogu transformirati u koga god žele, riješiti se nervoze, razgovarati o neugodnim temama, ojačati samopouzdanje, razviti kreativnost, kritičko razmišljanje ... U članku je predstavljen rad engleske dramske grupe iz 2011. godine u Osnovnoj školi KDK Šoštanj koja se sastojala od učenika i učenica posljednje trijade.

Ključne riječi: dramska grupa, kazalište, škola

1. UVOD

Na pitanje „Što je kazalište?“ može se odgovoriti na više načina. Kazališni terminološki rječnik [10] daje različita objašnjenja pojmu „kazalište“. Prvo navodi da je kazalište „aktivnost u kojoj glumci ili drugi izvođači igraju uloge, predstavljaju (izmišljenu) dramsku priču, djeluju i izražavaju se svojim tijelom ispred neposredno prisutnih gledatelja koji sudjeluju u tome.“ Sljedeće definicije objašnjavaju kazalište kao zgradu, instituciju, kao dramatični opus pojedinog tvorca i kao pretjerano emocionalno ponašanje. Prema Aristotelu, kazalište čine glumac, ideja i gledatelj. Naravno, mora postojati sukob u ideji, što je i njezina suština.

2. KAZALIŠTE U OBRAZOVNOM SUSTAVU

Razlikujemo izravnu inscenaciju i kazalište kao instrument kurikularnih tema. O izravnoj inscenaciji radi se u dramskim grupama i sekcijama, a ponekad je poduzimaju i nastavnici i učenici u razredu. Za dobar nastup potrebna je velika učiteljeva želja, njegova domišljatost, kao i uspješno interdisciplinarno povezivanje (na primjer, u likovnoj umjetnosti učenici mogu napraviti scenu i kostime, u glazbenoj umjetnosti uče pjesme, u sportu vježbaju plesne pokrete...). Kazalište kao instrument nastavnih tema podijeljeno je na različite nastavne metode koje nastavnici uglavnom koriste za motiviranje djece i veću raznolikost pouka (lutke, igre uloga ...).

Danas kazalište ima različite funkcije u slovenskim školama. Osim što predstavlja dio temeljnog ljudskog prava na obrazovanje i sudjelovanje u kulturnom polju, ono također služi razvoju individualnih vještina (kreativnost, samoinicijativa, kritičko razmišljanje ...) i podizanju kvalitete obrazovanja. Učenici također uče uvažavati kreativni izraz, ideje, iskustva i osjećaje [1].

U našem školskom sustavu još puno toga ovisi o učiteljima koji sami odlučuju hoće li koristiti kazališne tehnike, te od ponude i rasporeda škole koja nudi dramske grupe ili ne.

2.1. KAZALIŠTE KAO IZVANNASTAVNA AKTIVNOST

Dramske grupe vode predani učitelji koji vole kazalište. Obično je cilj uprizoriti predstavu. Dobro je da roditelji i njihova djeca budu svjesni sljedećih činjenica prije ulaska u dramsku grupu [3]:

- Dramska grupa uključuje ne samo glumce, već i scenografsku ekipu, šaptače, kostimografe i ostale koji osiguravaju da predstava bude besprijekorna.
- Djeca se također mogu razočarati u dramskom klubu. Ne mogu svi učenici dobiti glavnu ulogu u predstavi. Moraju naučiti prihvatiti kritike i razočaranja koja ih uostalom prate cijeli život.
- Potrebno je puno vremena za vježbu i pripremu kazališne predstave. Jako je neugodno ako bilo koji od učenika nedostaje, jer je svakog od njih teško zamijeniti u predstavi.

Posebna je motivacija učenika da će na kraju uprizoriti predstavu koju će vidjeti i drugi, bilo da su to roditelji ili vršnjaci. Kontakt s publikom bit će im posebno iskustvo, pa ih mentor mora poticati u svakom trenutku. Predstava također pomaže inhibiranim učenicima da steknu bolju sliku o sebi. „I upravo to, omogućiti djetetu da pokaže sve

svoje posebne sposobnosti, da traži i potiče svoju individualnost i kreativnost – to su sigurno glavni ciljevi svakog odgajatelja ili učitelja“[5]. Učitelj koji priprema predstavu mora u svakom trenutku biti svjestan da radi s djecom, a ne s profesionalnim glumcima. Opuštenost i spontanost, kao i radost zbog same glume, moraju biti prisutni među učenicima u svakom trenutku. Pogreška je nekih ljudi da insceniraju predstavu čitanjem teksta, a onda podijele uloge, uvježbavaju i na kraju uprizore predstavu. Prije nego što učitelj počne obrađivati tekst s učenicima, mora posvetiti mnogo sati improvizaciji, prostoru i liku (Korošec, net.). Mentor mora za dramsku predstavu odabrati dramski tekst, koji je napisan na takav način da se može izvoditi na pozornici. Trebao bi odabrati tekst omladinske dramatike za učenike, jer je prikladniji od neomladinske drame. Tekst treba sadržavati elemente replika i elemente režije odnosno glavni i sporedni tekst (didaskalije). Razlikuje se od ostalih ne-dramatičnih žanrova po slijedećim značajkama: umjetnost, inscenacija, dijaloška komponenta i zamišljanje prostora. Određeni tekstovi sadrže samo neke elemente, a dramski tekst sadrži sva obilježja [9]. Dramski tekst osnova je za učitelja i učenike jer ga mogu transformirati tako da ga je lakše postaviti na određenoj pozornici.

Kazalište pruža djeci mogućnost da istražuju, razgovaraju, suoče se s problemima i izraze svoje emocije u prihvaćajućem okruženju. Djeca mogu kroz kazalište istražiti vlastitu kulturnu vrijednost. To omogućuje mnogim učenicima kreativno razmišljanje i odgovarajuće reagiranje na situaciju u kojoj se nalaze. Kroz kazalište učenici također uče kritički razmišljati i rješavaju različite probleme koji su važni za sva područja učenja. Oni također uče preuzeti različite odgovornosti i donositi različite odluke [2]. Kad jedan od učenika prihvati određenu odgovornost, ali se je ne pridržava, ostali sudionici su ljuti na njega, što je za njega najveća kazna. Zato učenici naporno rade i pažljivo svoja zaduženja.

Mentor dramskog kluba ima veliku odgovornost. Mora pripremiti djecu da počnu izražavati svoje emocije, želje i strahove, a istodobno ih vodi kroz proces i pruža im sigurnost i povjerenje. Uostalom, on mora zajedno s djecom napraviti konačni proizvod – predstavu. Izuzetno je zanimljivo koliko odgovornosti polažemo na mentore u odnosu na to koliko obrazovanja im nudimo [11].

2.2. DRAMSKA GRUPA U OŠ KDK ŠOŠTANJ

U školskoj godini 2011/12. ja i kolegica krenuli smo na vrlo uzbudljivo putovanje. Odlučili smo uprizoriti kazališnu predstavu sa učenicima na temelju američkog glazbenog filma *Grease* iz daleke 1978. Budući da oboje učimo engleski, sljedeća logična ideja bila je da će predstava biti na engleskom jeziku. Već tijekom ljetnih praznika dramski smo tekst preveli i prilagodili ga znanju učenika posljednje trijade. U rujnu smo pozvali učenike na sastanak na kojem smo gledali neke prizore iz filma, razgovarali, dali mišljenja i ideje. Svako je razmislio o tome kakvu ulogu želi i odigrao je na audiciji. Sjećam se da je zanimanje djevojka bilo iznimno, a ja i kolegica malo smo više ohrabрили dječake tijekom nastave engleskog jezika ili dok su bili na dužnosti u školskom hodniku. Mislili smo da je najteži dio iza nas kad smo odabrali glumce i dobili svoju prvu dramsku grupu. No, tada je najteži ali izuzetno lijep dio školske godine tek počeo.

Sljedeći je težak zadatak bio odrediti vrijeme vježbanja, jer su djeca imala nekoliko drugih aktivnosti, a neka su bila vezana i za školski autobus. Sve se nekako smirilo i

počele su prve probe. Puno smo se smijali, improvizirali, razgovarali, ukratko, sve se odvijalo u vrlo opuštenoj atmosferi. Svidjelo im se jer smo se upoznali u drugačijem svjetlu. Nas dvoje s učiteljicom smo upoznali njih, a oni nas. Povezali smo se. Nije im bilo teško doći na probe u subotu ujutro, kad bi inače još slatko spavali. Najteži dio predstavljao je ples, posebno dječacima. Bili su tako ljubazni, pomagali su jedni drugima i poticali se međusobno, pokazivali su, ohrabrivali jedni druge i nisu bili nepristojni jedni prema drugima.

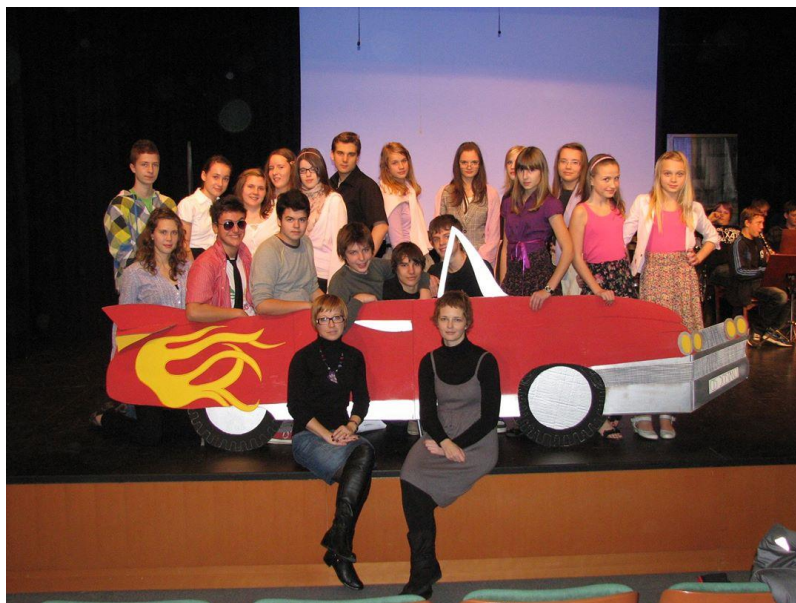
Mentorice smo se međusobno povezale. Učiteljica za likovnu umjetnost zajedno je s djecom napravila auto od kartona i sve što je bilo potrebno za pozornicu. Učiteljica za glazbenu umjetnost pripremila je zbor za pjevanje pjesama iz filma i školski orkestar koji je pratio pjevače. Dan predstave se približavao, bio je prosinac i učiteljicu i ja najviše smo se brinuli je li se netko razbolio. Kako je naša škola prilično velika, igrali smo čak dvaput u četvrtak ujutro, a popodne je kulturni centar bio rezerviran za roditelje i sve ostale mještane. Upravo nastup popodne koji je odigran besprijekorno je najviše značio djeci. Svi smo bili ponosni. Glasni pljesak i danas odjekuje u našim sjećanjima. Studenti su se zaista dokazali i pokazali svaki svoj talent. Snimili su i DVD, koji su roditelji vrlo rado kupili za simboličnu cijenu i pridonijeli školskom fondu.

Slika 1: Dio orkestra

Slika 2: DVD-i

Slika 3: Engleska dramska skupina u osnovnoj školi KDK Šoštanj, prosinac 2011

2.3. VAŽNOST KAZALIŠNIH PREDSTAVA MLADIH

Dječje i kazališne predstave imaju u sebi važnu poruku ili skrivenu lekciju. Predstava educira djecu na poseban način. Djeca se uranjaju u lik i doživljavaju ga kao da se predstava događa njima osobno.

Draga Potočnjak u svom prilogu ocrtava ulogu kazališta u rješavanju tabu tema raznim primjerima kazališnih predstava. „Kazalište kao umjetnost važno je prvenstveno zbog kontakta uživo, snažnih iskustava i identifikacije koju pruža gledateljima“ (2001).

Pomoću kazališnih predstava mogu se riješiti i objasniti razne neugodne teme za djecu, o kojima je inače teško razgovaraju i potisnu ih u sebe. Nasilje u obitelji, razvod, smrt, seksualnost i slično teme su koje djeca pokušavaju sakriti što je moguće dublje u sebe, pa je važno voditi razgovor prije i poslije predstave. „Potvrđeno je da upravo razgovorom i širenjem sadržaja kazališne predstave za mlade postižu još veći učinak. Kazalište je najučinkovitije kada se gledatelju postavi mnogo pitanja i asocijacija za vrijeme gledanja i doživljavanja. Obično su ta pitanja slična onima koja sebi postavljamo u životu, pa je nužan dijalog ili razmjena mišljenja nakon predstave. Svaka predstava također govori o nama“ [7].

Važan sastavni dio kazališta je i iskustvo gledanja dobre predstave. Pružanje ovog iskustva ponekad je i problem jer postoje velike razlike u kvaliteti i dostupnosti predstava za djecu [6]. Problem današnjeg vremena i gledanja predstava nastaje kada učenici više ne znaju uvažavati kazališni bonton i na taj se način ponašaju neprimjereno tijekom predstava, na primjer zviždanje, pričanje, mljackanje itd. Neki učitelji stoga izbjegavaju predstave jer se stide ponašanja svojih učenika [8]. Učenici se moraju dobro pripremiti za predstavu, reći im nešto zanimljivo o potonjoj ili ih upozoriti na što moraju obratiti pažnju. Ako predstavu vide samo kao izlet i zabavu, ponašat će se u skladu s tim.

3. ZAKLJUČAK

Stvaranje predstava iziskuje ogromnu količinu energije, motivacije i tolerancije od mentora. Smatram da bi dramske grupe trebale djelovati u školama, jer učenici mogu samo imati korist od kazališta (u samopouzdanju, empatiji, izražavanju, kreativnosti ...). Definitivno ću i sama pokrenuti još koji projekt.

4. LITERATURA

- [1.] Bucik M. in Požar Matijašič, M. (ur.). (2008). *Kultura in umetnost v izobraževanju – Popotnica 21. stoletja: Predstavitev različnih pogledov o umetnosti in kulturni vzgoji v izobraževanju*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- [2.] Farmer, D. (2011). Learning Through Drama in the Primary Years. URL: https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=qH90NqbPwxUC&oi=fnd&pg=PR10&dq=David+Farmer+learning+through+drama&ots=E_58zuUtvx&sig=7pVC5hH5J-6PEymiiXqEnfTVjSg&redir_esc=y#v=onepage&q=David%20Farmer%20learning%20through%20drama&f=false (19. 7. 2020)
- [3.] Haynes, K. (2008). What Drama Education Can Teach Your Child. URL: <http://www.education.com/magazine/article/What-Drama-Education-Can-Teach/> (19. 7. 2020)
- [4.] Korošec, H. *Novo razumevanje vloge gledališča v vzgoji in izobraževanju*. URL: <http://www.gledaliskapedagogika.net/#!/helena-korosec-2/cxfy/>
 - a. (7. 1. 2016)
- [5.] Majaron, E. (2006). *Animacija lutk in otrokovo gibanje*. U: Borota, B. et. al., *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk. Koper: UP, Pef Koper*
- [6.] McCaslin, N. (2006). *Creative Drama in the Classroom and Beyond*. URL: <https://www.pearsonhighered.com/samplechapter/0205451160.pdf>
 - a. (19. 7. 2020)
- [7.] Potočnjak, D. (2011). *Pot nasilja – iz družine v šolo in nazadnje v svet skozi gledališče*. U: *Skozi umetnost o medsebojnih odnosih*. Ljubljana. URL: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_sols_tva/Skozi_UMETNOST_O_MEDOSEBNIH_ODNOSIH.pdf (13. 1. 2016)
- [8.] Polončič Ruparčič, A. (2008). *Učitelj učitelju: Priprava na ogled predstave in gledališki bonton*. URL: <http://veza.sigledal.org/prispevki/ucitelj-ucitelju-priprava-na-ogled-predstave-in-gledaliski-bonton> (19. 7. 2020)
- [9.] Saksida, I. (1998). *Slovenska mladinska dramatika*. Maribor: Založba Obzorja.
- [10.] Sušec Michieli, B., Podbevšek, K., Humar, M., Lokar, S., Molka, V., Moder, J., ... Žagar Karer, M (2007). *Gledališki terminološki slovar*. Ljubljana: Založba ZRC.
- [11.] Šmalc, m. *Učitelj na odru*. Ljubljana. URL: <http://www.gledaliskapedagogika.net/#!/matja-malc/c1ofk> (22. 2. 2016)